Suriye'nin Mahpus Kadınları ve Vicdan Konvoyu

Suriye'de yedinci yılına girmek üzere olan savaşın askerî ve siyasi boyutları gündemimizi meşgul ederken savaşın gerçek mağduru olan siviller, ölüm istatistikleri içinde zihinlerde insan olma gerçekliklerini kaybediyor. Oysa tüm sivil gruplar; çocuklar, yaşlılar, engelliler, hastalar gibi, kadınlar da savaşın en büyük mağdurları. Bir şiddet faaliyeti olarak savaşın kadınları nasıl etkilediği de askerî ve siyasi boyutun baskınlığı nedeniyle gereken hassasiyeti görmüyor. Tüm sivil alanı Esed rejimi tarafından hedef alınmış, insanı yok sayılmış olan Suriye'de savaş sırasında rejim tarafından tutuklanan ve sayısız istismara maruz kalan Suriyeli kadınların sesi olmayı hedefleyen "Kadını koru, insanı koru" şiarı ile oluşturulan *Vicdan Konvoyu* inisiyatifi 6 Mart'ta yola çıkıyor.

Suriye'nin Mahpus Kadınları

2011 yılında Esed rejiminin baskıcı ve şiddet yanlısı politikalarına karşı ortaya çıkan Suriye devrim hareketi, yaklaşık yedi yıldır devam eden küresel etkilere sahip bir savaşa dönüştü.

Bu savaş sırasında bir milyona yakın insan hayatını kaybetti, on binlerce insan tutuklandı. Savaş öncesinde ve sırasında çoğu siyasi nedenlerle tutuklanan mahkûmlar ise halen rejim hapishanelerinde tutuluyor.

Suriye insan hakları kuruluşlarının son verilerine göre tespit edilebilen tutuklu kadın sayısı, Mart 2011'den 2017 sonuna kadar 13.581'dir. Mart 2011'den bu yana Suriye rejim güçleri tarafından tutulan ve halen hapishanelerde olan kadın sayısı ise 6.736'dır. Tutuklu kadınlardan 6.319'u yetişkin, 417'si ise çocuktur. 55 kadın, gördüğü işkenceden dolayı hayatını kaybetmiştir.

Suriye savaşının ilk 18 ayında Esed rejimi, kadın aktivistlere karşı geniş kapsamlı gözaltı ve tutuklama kampanyaları yürüttü. Bu kampanyalar genellikle siyasi muhalifler, gazeteciler, insan hakları aktivistleri ve tıbbi alanda görev yapan yardım çalışanlarına yönelikti. Esed rejimine bağlı güçler, mahalleleri ve üniversiteleri dolaşarak bu alanlarda çalışan çok sayıda kadını tutukladı. Bunlardan bazıları kısa sürede serbest bırakılırken bazıları da ailelerine baskı yapılmak üzere uzun süre gözaltında tutuldu.

Rejimin güvenlik güçleri kadınları siyasi görüşlerine göre de hedef alıyor. Muhaliflere destek veren gösterilerde yer alan yahut insani yardım faaliyetinde bulunan tıp ve gazetecilik gibi meslek dallarındaki kadınlar tutuklanıyor. Ayrıca kadınların tutuklanmalarında yaşadıkları bölgeler de belirleyici oluyor. Özellikle rejim muhalifi ve ağırlıklı olarak Sünni yoğunluklu bölgelerde yaşayan kadınlar, rejim güçlerinin hedefi olurken tutuklananların çoğu hicap giyen kadınlardan oluşuyor.

Kadınların rejim güçleri tarafından tutuklanmalarının ardında siyasi sebeplerin yanında "fidye ya da pazarlık aracı" olarak kullanılmaları amacı da var. Rejim güçleri, muhaliflerin eşlerini gerek onların elindeki esirlerle takas gerekse onları eşleri ile tehdit ederek dize getirmek amacıyla kaçırıyor ve tutukluyor. Eşleri protestolara katılmış kadınlar da eşleri yahut bağlantıları hakkında bilgi almak amacıyla uzun sorgulamaları içeren tutuklamalara maruz kalıyor.

"Savaş Suçu" Olarak Tecavüz

2011 yılından bu yana rejim hapishanelerinde tutuklu bulunmuş ve halen tutuklu olan yaklaşık 14.000 kadının gözaltı ve tutuklanmadan daha öte, yaşadığı en büyük mağduriyetlerin başında cinsel içerikli şiddet ve tecavüze maruz kalması gelmektedir.

Suriye rejiminin güvenlik güçleri, istihbarat birimleri ve Şebbiha olarak bilinen rejime bağlı militanlar, kadın tutuklulara karşı cinsel içerikli şiddeti ve tecavüzü bir savaş ve sorgu silahı olarak kullanmaktadır. Kadınlara yönelik bu tür uygulamalar, rejim güçlerinin elinde muhalif kadınları sindirmek veya eşleri üzerinden çatışmaya yön vermek amacıyla askerî-siyasi stratejinin bir parçası haline getirilmiştir.

Çatışmaların artması ve şiddetlenmesi ile birlikte Suriye rejiminin muhalifler ve onlara yakın olduğu düşünülen siviller üzerine uyguladığı baskı da artmıştır. Aylar geçtikçe tutuklu merkezlerinde, rejim güçleri tarafından kontrol noktalarında gerçekleştirilen askerî operasyonlarda ve Şebbihaların kaçırma vakaları sonunda kadınlara ve kız çocuklarına yönelik cinsel şiddet uygulanması olağan hale gelmiştir. Şam ve bağlı nahiyeleri başta olmak üzere merkezî vilayetlerin çoğunda 2011-2013 yılları arasında tecavüz vakaları özellikle yaygın bir hal almıştır.

> **"Suriye insan hakları kuruluşlarının son verilerine göre tespit edilebilen tutuklu kadın sayısı, Mart 2011'den 2017 sonuna kadar 13.581'dir. Mart 2011'den bu yana Suriye rejim güçleri tarafından tutulan ve halen hapishanelerde olan kadın sayısı ise 6.736'dır. Tutuklu kadınlardan 6.319'u yetişkin, 417'si ise çocuktur. 55 kadın, gördüğü işkenceden dolayı hayatını kaybetmiştir."**

2011-2016 yılları arasında tutuklu Suriyeli kadınlardan 8.000'i bu tür bir saldırıya maruz kalmıştır. Tespit edilebilen vakalara göre rejim hapishanelerinde cinsel şiddete maruz kalan kadınlar/kız çocukları 10 ila 60 yaş aralığındadır. Vakalar genel olarak 18 ila 45 yaş arasında yoğunlaşırken, hayatta kalıp maruz kaldığı şiddeti anlatabilenler ise daha çok 20 ila 30 yaş aralığında olan kadınlardır.

Yaşadıkları zulmü aktaran bu kadınların anlattıklarından kadınların erkeklerle aynı hapishanelere konulduklarını, dört metrekarelik hücrelerde 30 kadın birlikte tutulduklarını, bazılarının yanında yaşı iki bile olmayan çocuklarının bulunduğunu, sorguları sırasında rejim görevlerinin istedikleri cevapları vermeyen kadınların ya tecavüzle tehdit edildiğini ya başka bir kadına tecavüz edilmesinin seyrettirildiğini ya da kendisinin tecavüze maruz kaldığını, bazı vakalarda da bir kadının birden fazla kere bu menfur olayı yaşamak zorunda bırakıldığını öğreniyoruz.

Tecavüze maruz kalan kadınların yaşadığı en kötü sonuçlardan biri de bu olay neticesinde hamile kalmaları oluyor. Tutuklu olan kadınların bu durumu hapishane görevlileri tarafından öğrenildiğinde ilaç verilerek düşük yapmalarının sağlandığı; ancak bu durumları anlaşılmadan hapishaneden çıkan pek çok kadının bu çocukları dünyaya getirdiği yine mağdur ifadelerinde yer alan bilgiler arasında.

Kadınların maruz kaldığı aşağılanmanın etkileri, ailelerine ve ait oldukları topluluğa da yayılmış durumda. Suriye'de rejim, bir topluluğu aşağılamak üzere kadınların onurunu hedef almış görünüyor. Tecavüze uğradıktan sonra eşleri ve/veya aileleri tarafından reddedilen bazı mağdurların da intihar ettikleri biliniyor.

Uluslararası Kamuoyunun Sessizliği

BMGK (Birleşmiş Milletler Güvenlik Kurulu) 19 Haziran 2008 tarihinde yayımladığı 1820 sayılı kararda savaşın hâkim olduğu coğrafyalarda kadınlara ve kız çocuklarına karşı uygulanan cinsel içerikli şiddeti "savaş suçu, insanlığa karşı işlenmiş bir suç ya da soykırıma temel teşkil eden bir davranış" şeklinde tanımlamıştır.

> **"2011-2016 yılları arasında tutuklu Suriyeli kadınlardan 8.000'i bu tür bir saldırıya maruz kalmıştır. Tespit edilebilen vakalara göre rejim hapishanelerinde cinsel şiddete maruz kalan kadınlar/kız çocukları 10 ila 60 yaş aralığındadır. Vakalar genel olarak 18 ila 45 yaş arasında yoğunlaşırken, hayatta kalıp maruz kaldığı şiddeti anlatabilenler ise daha çok 20 ila 30 yaş aralığında olan kadınlardır."**

BMGK'nın aynı oturumunda cinsel istismar, "bir halk ya da etnik grubun sivil üyelerini aşağılamak, onlar üzerinde hâkimiyet kurmak, korku yaratmak ve neticede onları yerlerinden etmek amacıyla kullanılması" sebebiyle bir "savaş aracı" olarak tanımlanmıştır.

Her ne kadar bu karar Suriye savaşından çok önce alınmış olsa da uluslararası kamuoyu bugüne kadar ne Suriyeli kadınları bu savaş aracından koruyabilmiş ne de bu suçu işleyenleri cezalandırabilmiştir.

Mahpus Kadınların Sesi Olmak İçin: "Vicdan Konvoyu"

Vicdan Konvoyu inisiyatifi Suriyeli bu mahpus ve mazlum kadınların sesi olmak, onların sesini dünyaya duyurmak üzere Suriye sınırına doğru yola çıkıyor. Vicdan Konvoyu, yola çıkma amacını “Kadınların Suriye’de savaşın başından bu yana yaşadığı işkence, tecavüz, infaz, hapis ve mültecilikle gelen dramlarına dikkat çekmek; Suriye’de savaş sebebiyle haksız bir şekilde tutulan tüm kız çocukları ve kadın mahpusların serbest bırakılması için çağrıda bulunmak ve girişim başlatmak; tüm insanlığı savaşlarda kadınların korunması için etkili tedbirler almaya davet etmek” olarak açıklıyor.

6 Mart sabahı İstanbul’dan yola çıkacak olan Konvoy, 8 Mart 2018 Dünya Kadınlar Günü sabahı Suriye sınırından dünyaya seslenmeyi hedefliyor. Konvoy katılımcıları Suriyeli kadınları temsilen bir sembol olarak program süresince boyunlarında oyalı yazmalar taşıyacak.

Siz de bu Konvoy’a sessiz kalmayın, Suriyeli mahpus kadınların dünyaya yayılacak sesi olun!